

INTEGROVANÁ STRATEGIE ROZVOJE REGIONU KRKONOŠE

B. NÁZORY ZÁSTUPCŮ VYBRANÝCH MÍSTNÍCH AKTÉRŮ

Zpracovatel: SPF Group, v.o.s.

Masarykova 129/106

400 01 Ústí nad Labem

Datum: červenec 2012

OBSAH

Obsah.....	2
1 Úvod a metodika	3
1.1 Respondenti	3
1.2 Průběh průzkumu, témata a otázky	4
1.3 Interpretace odpovědí.....	5
2 Současná situace regionu	6
2.1 Hlavní silné stránky.....	6
2.1.1 Infrastruktura, vybavenost, lidské zdroje a ekonomika	6
2.1.2 Cestovní ruch.....	7
2.2 Hlavní slabé stránky.....	8
2.2.1 Infrastruktura, vybavenost, lidské zdroje a ekonomika	8
2.2.2 Cestovní ruch.....	9
2.3 Hlavní příležitosti.....	10
2.3.1 Infrastruktura, vybavenost, lidské zdroje a ekonomika	10
2.3.2 Cestovní ruch.....	10
2.4 Hlavní hrozby.....	11
2.4.1 Infrastruktura, vybavenost, lidské zdroje a ekonomika	11
2.4.2 Cestovní ruch.....	11
3 Činnost samosprávy a spolupráce mezi aktéry	13
4 Budoucí rozvoj regionu.....	15

1 ÚVOD A METODIKA

Analýza názorů významných aktérů v regionu Krkonoše vychází z uskutečněného kvalitativního průzkumu pomocí metody řízených rozhovorů se zástupci těchto aktérů. Smyslem analýzy je identifikovat a vyhodnotit pohled a názory na region „zevnitř“ a verifikovat či naopak konfrontovat tento pohled na kraj s výsledky situační analýzy Krkonoše, která je naopak zpracována expertním způsobem, tedy „zvně“ kraje a převážně kvantitativně. Metoda kvalitativního průzkumu mezi zástupci vybraných organizací byla zvolena také proto, že názory veřejnosti není na regionální úrovni reálně možné zjišťovat pomocí kvantitativního šetření (problematické zajištění reprezentativnosti, neobeznámenost veřejnosti s kompetencemi spadajícími do agendy svazku měst a obcí atd.).

1.1 RESPONDENTI

Podkladem pro analýzu je kvalitativní výzkum provedený metodou individuálních řízených rozhovorů se zástupci 13 organizací v Krkonoších. Tyto organizace byly vybrány zadavatelem (Krkonoše – svazek měst a obcí) s přihlédnutím k doporučení zpracovatele (SPF Group). Vybráno bylo takto celkem asi 25 organizací. Z nich bylo osloveno přibližně 18 organizací tak, aby vyváženě reprezentovaly jednak jednotlivé právní formy a obory činnosti, a jednak různé části Krkonoše a velikostní kategorie měst a obcí. S 5 oslovenými organizacemi se nepodařilo navázat kontakt, resp. dohodnout termín rozhovoru z důvodu časové vytíženosti příslušného osloveného zástupce. S ostatními 13 respondenty byly rozhovory uskutečněny, a to v červnu 2012. Rozhovoru se účastnil zpravidla 1 zástupce dané organizace, obvykle vedoucí pracovník (ředitel, vedoucí, rektor, předseda, starosta). V několika případech se rozhovoru účastnili i další zástupci dané organizace. Řízené rozhovory byly provedeny se 13 organizacemi uvedenými v tabulce.

Tabulka 1: Organizace zapojené do řízených rozhovorů

Název organizace	Typ organizace	Obor činnosti	Město/obec
Okresní hospodářská komora Jablonec nad Nisou	hospodářská komora	podnikání	Jablonec n. N.
Krajská hosp. komora Královéhradeckého kraje	hospodářská komora	podnikání	Trutnov
Sklárny Harrachov	právnícká osoba (firma)	podnikání	Harrachov
Ingtours	právnícká osoba (firma)	podnikání	Vrchlabí
Skiresort Černá hora / Mega Plus	právnícká osoba (firma)	podnikání	Janské Lázně
Spartak Rokytnice	právnícká osoba (firma)	podnikání	Rokytnice n. J.
Gymnázium Jilemnice	příspěvková organizace	školství	Jilemnice
Domov seniorů Pilníkov	příspěvková organizace	sociální služby	Pilníkov
Obec Paseky nad Jizerou	obec	místní správa	Paseky n. J.
Obec Martinice	obec	místní správa	Martinice
Obec Vítkovice	obec	místní správa	Vítkovice
Církev československá husitská	nezisková organizace	církev	Trutnov
Most k životu, o.s.	nezisková organizace	sociální služby	Trutnov

Pozn.: Modrá barva označuje organizace sídlící v západních Krkonoších, černá barva organizace v centrálních Krkonoších a červená barva organizace ve východních Krkonoších.

1.2 PRŮBĚH PRŮZKUMU, TÉMATA A OTÁZKY

Řízené rozhovory probíhaly na předem smluvené schůzce vždy v sídle respondenta. Délka rozhovoru se pohybovala v závislosti na rozsahu diskutovaných témat a časových možnostech respondenta mezi 40 a 90 minutami. Rozhovor byl veden zástupcem zpracovatelské společnosti SPF Group na základě předem připravené struktury témat, výpovědi byly zapisovány a následně zpracovávány.

Návrh témat, tj. osnovy rozhovoru byl připraven ze strany SPF Group a doplněn o požadavky zadavatele (Krkonoše – svazek měst a obcí). Témata k rozhovoru byla připravena poměrně široce s tím, že respondenti se v případě hodnocení současné situace regionu vyjadřovali především k tématům, která spadají do okruhu jejich činnosti. Řízené rozhovory měly tuto strukturu témat a otázek:

- 1. Aktuální situace regionu
 - a) Co považujete za současné hlavní (vnitřní) silné stránky regionu?
 - b) Co považujete za současné hlavní (vnitřní) slabé stránky regionu?
 - c) Co považujete za budoucí hlavní (vnější) příležitosti rozvoje regionu?
 - d) Co považujete za budoucí hlavní (vnější) hrozby pro rozvoj regionu?
- 2. Hodnocení regionu - jak obecně hodnotíte jednotlivé oblasti života v regionu?
 - a) dojem/vnější obraz regionu
 - b) výhody a nevýhody vyplývající z polohy regionu
 - c) doprava a dopravní dostupnost (veřejná doprava, individuální doprava, parkování...)
 - d) technická infrastruktura
 - e) stav životního prostředí
 - f) lidské zdroje (vzdělanostní úroveň obyvatel, kvalifikace pracovní síly apod.)
 - g) ekonomická výkonnost a hospodářská situace regionu
 - h) kultura a volnočasové vyžití (z pohledu rezidentů)
 - i) nabídka pro návštěvníky (tj. cestovní ruch)
 - j) jiné:
- 3. Samospráva
 - a) Jste spokojeni činností regionální a místní samosprávy (obce a města, svazek obcí, kraje)? Souhlasíte s jejími kroky, s vynakládáním finančních prostředků atd.? Z jakého důvodu ano/ne?
 - b) Jsou Vám v potřebném rozsahu známy rozvojové záměry v regionu?
 - c) Spolupracujete se samosprávou při svých aktivitách? Pokud ano, v kterých oblastech a jak?
- 4. Budoucnost regionu
 - a) Jak hodnotíte vývojové trendy v regionu v oblasti ekonomiky, sociální soudržnosti a péče o životní prostředí?
 - b) Jakým směrem se podle vás má region v budoucnu rozvíjet? Která témata mají být pro rozvoj regionu hlavní?
 - c) Jak má být těchto cílů dosaženo? Jaké úkoly byste uložili vedení obcí, měst a svazku Krkonoše?

1.3 INTERPRETACE ODPOVĚDÍ

Analýza vyhodnocující získané názory a postoje respondentů představuje souhrn subjektivních výpovědí respondentů. Zakládá se na hodnocení současného stavu i na formulaci žádoucích směrů dalšího rozvoje. Výsledky mají následující omezení, přičemž se nemusí jednat o negativa, ale spíše o nevyhnutelné skutečnosti:

- Každý z oslovených respondentů má určité oborové zaměření, z čehož může vyplývat případná nevyváženost priorit a rozdílná kompetence pro hodnocení jednotlivých oblastí života v kraji. Zásadní je především rozdílný úhel pohledu mezi těmi, kteří se zabývají především činnostmi pro návštěvníky Krkonoš (tedy cestovním ruchem) a těmi, kteří se zabývají činnostmi pro obyvatele Krkonoš (obce, neziskové a příspěvkové organizace). První skupina nahlíží na Krkonoše především jako na velmi cenný zdroj sociálně-ekonomického rozvoje, druhá spíše jako na periferní území potýkající se s problémem odchodu obyvatel, nákladné údržby infrastruktury apod.
- Síla jednotlivých subjektů a jejich vliv na život v regionu se výrazně liší.
- Jedná se o názor relativně malého počtu subjektů, avšak vybraných vyváženě z hlediska jejich právní formy a oborového zaměření, díky čemuž poskytují získané odpovědi po vyhodnocení věrohodné výstupy.
- Jednotliví respondenti nevypovídali vždy jen jako zástupci oslovené organizace, ale promítali do svých výpovědí nepochybně také osobní pohled obyvatele regionu.
- Jednotliví respondenti působí různě dlouhou dobu a v různých lokalitách a územích. V důsledku toho mají někteří detailní vhled do vývoje regionu jako celku, jiní naopak disponují spíše detailním pohledem na dílčí části regionu.
- Ne všechna navrhovaná opatření a priority je vhodné bez výhrad přijmout, neboť:
 - některé náměty jdou často proti sobě (např. dilema mezi hospodářským rozvojem a ochranou přírody a krajiny),
 - shromážděné priority jsou z hlediska rozsahu mimo ekonomickou realitu rozpočtu měst, obcí a veřejných subjektů obecně,
 - některé uváděné informace jsou nepřesné až nepravdivé, jednotliví respondenti si v dílčích záležitostech protirečí nebo uvádějí informace v rozporu s doložitelnými fakty (např. statistickými údaji).

Protože se analýza opírá o kvalitativní průzkum, nejsou výpovědi respondentů hodnoceny statisticky. Jedná se o souhrnný, strukturovaný, generalizovaný popis současné situace regionu a priorit jeho rozvoje na základě interpretace výpovědí jednotlivých respondentů. Na případné rozpory v názorech respondentů nebo komentáře zpracovatele je v textu výslovně upozorněno. Interpretace výpovědí je anonymní, tzn. nejsou uváděna jména respondentů, kteří danou výpověď uvedli.

2 SOUČASNÁ SITUACE REGIONU

Současná situace regionu je analyzována dle spontánních výpovědí respondentů ohledně silných a slabých stránek, příležitostí a hrozeb. Vedle toho byli respondenti při řízených rozhovorech dotazováni také na hodnocení pozice a podmínek regionu v dílčích tematických oblastech. Toto hodnocení je do značné míry identické, a proto není uvedeno zvlášť, ale je obsaženo v následujících podkapitolách hodnotících silné a slabé stránky, příležitosti a hrozby. Jednotlivé rozvojové faktory jsou generalizovány (to znamená, že podobné výpovědi byly sloučeny) a seřazeny podle četnosti, s jakou byly jednotlivými respondenty uváděny, a tedy i podle předpokládaného významu.

V hodnocení silných a slabých stránek regionu panovala mezi respondenty spíše shoda. Je tedy zřejmé, že vnímání pozice Krkonoš je mezi představiteli významných organizací na jejich území relativně jednotné a konzistentní. Řada uváděných faktorů je navíc vzájemně propojena – lze tedy identifikovat široké tematické okruhy, které jsou hodnoceny buď jako silná stránka (například přírodní bohatství, předpoklady pro cestovní ruch), nebo jako slabá stránka (např. nedostatečné dopravní napojení, nákladná údržba infrastruktury a území v plošně rozsáhlých obcích). Dílčí rozdíly ve výpovědích respondentů bylo možné nalézt spíše v hodnocení významu či „pořadí“ jednotlivých rozvojových faktorů. Naopak v hodnocení příležitostí a hrozeb lze nalézt mezi jednotlivými respondenty zřetelné rozdíly způsobené jednak jejich oborovým zaměřením (každý respondent si tudíž „vzpomněl“ na jiné příležitosti a hrozby), v některých případech však také odlišnou vizí regionu. Ukazuje se, že zatímco v hodnocení současnosti jsou jednotliví aktéři v regionu víceméně zajedno, v pohledu na budoucnost Krkonoš se často liší nebo mají dokonce zcela odlišné a protichůdné představy o tom, čím by Krkonoše měly být (viz též vyhodnocení jejich pohledu na budoucnost regionu v kapitole 2.3).

Protože ve výpovědích respondentů bylo možné sledovat zřetelný „předěl“ mezi pohledem na Krkonoše jako na destinaci cestovního ruchu těžící z přírodního bohatství a pohledem na tento region jako na území, které musí zajistit především vybavenost, služby a nabídku pracovních příležitostí pro své obyvatele, jsou jednotlivé silné a slabé stránky, příležitosti a hrozby uvedeny zvlášť pro oblast cestovního ruchu a zvlášť pro oblasti „ostatní“ (infrastruktura, vybavenost, lidské zdroje a ekonomika).

2.1 HLAVNÍ SILNÉ STRÁNKY

2.1.1 INFRASTRUKTURA, VYBAVENOST, LIDSKÉ ZDROJE A EKONOMIKA

1. Členitost a atraktivita krajiny (hory, údolí, skály...) s jedinečnými krajinnými prvky a přírodním bohatstvím
2. Relativně zdravé a zachovalé životní prostředí
3. Rozvinuté drobné podnikání
4. Dobrá makropolitika regionu mezi významnými metropolemi (Praha, Liberec, Hradec Králové, v zahraničí Drážďany, Berlín, Vratislav)
5. Jedna z nejvyspělejších příhraničních oblastí, přes periferní polohu region vykazuje jen malou část znaků periferie
6. Silná pozice některých odvětví (elektrotechnika, automobilový průmysl, výroba strojů), inovativnost, vznik klastrů, zastoupení zahraničních korporací

7. Kompaktnost území, vysoká prostorová koncentrace aktivit na relativně malé ploše
8. Relativně silná pospolitost a místní identita obyvatel (hlavně těch starších), možnost identifikace s regionální symbolikou a institucemi, identifikace s obcí i Krkonošemi jako celkem
9. Dostatek průmyslových zón současných i potenciálních (tj. nevyužitých pozemků a areálů pro rozvoj podnikání v intravilánu obcí)
10. Dobrá infrastruktura a (zejména nadmístní) vybavenost sídel (školy, zdravotnická zařízení, technická infrastruktura, zařízení pro kulturu a sport místních obyvatel)
11. Relativně konstruktivní, rozumná spolupráce mezi Správou KRNAP, obcemi, městy a podnikateli, existence formálních i neformálních diskusních platforem, vystupujících navenek jednotně (např. směrem k oběma krajům)
12. Dobrá péče Královéhradeckého kraje o krkonošské obce na jeho území, pozice Krkonoš jako „vlajkové lodi“ tohoto kraje
13. Existence rozumného plánu péče, s nímž se ztotožňují klíčoví místní aktéři
14. Jasně definovaná oblast, široce známá v Česku i v zahraničí
15. Existence jasných a odborně kvalitních nositelů, iniciátorů a moderátorů regionální spolupráce (Krkonoše SMO, Správa KRNAP, Město Vrchlabí)
16. Dobrá dopravní obslužnost veřejnou dopravou na hlavních trasách v Podkrkonoší
17. Vlídité místo k bydlení (i přes některá negativa)
18. Stabilní struktura obyvatel (např. národnostní) v posledních desítkách let
19. Stále ještě dobrá řemeslná dovednost lidí, schopnost improvizovat a „přežít“
20. Pozitivní mediální obraz s dominancí turistických atraktivit
21. Role KRNAP jako „ochranného mechanismu“ proti velkým infrastrukturním zásahům do krajiny
22. Několik málo výrob s vysokou přidanou hodnotou (Cutisin Jilemnice, HST Vrchlabí, snad Škoda Auto...)
23. Existence pracovišť vysokých škol v Trutnově (Slezská univerzita, Česká lesnická akademie)
24. Existence několika unikátních fenoménů (nejvyšší hory, pramen Labe, skokanské můstky...)

2.1.2 CESTOVNÍ RUCH

25. Vysoké primární předpoklady pro rozvoj cestovního ruchu
26. Dekoncentrovanost středisek zimního cestovního ruchu s alespoň nějakým doprovodným zázemím (minimálně Harrachov, Rokytnice n. J., Špindlerův Mlýn, Pec pod Sněžkou, Janské Lázně), hodně výchozích bodů do hor
27. Doplnkovost turistické nabídky s Polskem (Česko – spíše lyžování, sport, dominance zimní nabídky, menší střediska; Polsko – spíše doplňkové atraktivity, dobrá letní nabídka, větší střediska, historická architektura)
28. Blízkost velkého německého a polského trhu (v případě německého i značná kupní síla)
29. Dostatek sněhu ve vztahu k nadmořské výšce (jen cca každá 7. sezóna nevydařená)
30. Cenová dostupnost služeb (s výjimkou ceny permanentek)
31. Dynamický a inovativní marketing některých podnikatelských subjektů, který v konečném důsledku propaguje i celé Krkonoše
32. Existence 2 turistických sezón, které jsou relativně vyvážené (byť zimní dominuje)
33. Rozsáhlá síť kvalitních informačních center
34. Dobrý systém cyklobusů a skibusů
35. Dobré značení tras pro běžkaře, pěší i cyklisty

2.2 HLAVNÍ SLABÉ STRÁNKY

2.2.1 INFRASTRUKTURA, VYBAVENOST, LIDSKÉ ZDROJE A EKONOMIKA

1. Vzdálenost velkých center i kapacitních komunikací, dopravní odlehlost jako brzda rozvoje podnikání, řada úzkých hrdel v dopravní síti pro nákladní dopravu
1. Nedostatek pracovních příležitostí zejména v horských obcích a bezprostředně při hranici
2. Periferní poloha na rozhraní dvou krajů a dvou států, zhoršená koordinace v oblasti školství, zdravotnictví, údržby silnic apod., malý zájem krajů o problémy Krkonoš, na druhou stranu si i díky tomu udržují dobrou vybavenost Vrchlabí i Jilemnice
3. Úpadek tradičních průmyslových odvětví, který cestovní ruch nenahradil
4. Relativně neprostupné hory jako bariéra rozvoje přeshraniční spolupráce a obchodních kontaktů
5. Vylidňování menších obcí v horách
6. Vysoká míra nezaměstnanosti v okrajových částech Krkonoš
7. Stárnutí populace zejména v menších obcích
8. Nedostatek technicky špičkově kvalifikovaných středo- a vysokoškoláků
9. Nejasná vize rozvoje regionu
10. Sídlo podnikatelů v jiném místě než v místě provozovny, v důsledku toho nízké příjmy z daní z příjmu fyzických a právnických osob
11. Slabá role vysokého školství v regionu
12. Technický stav silnic II. a nižší třídy
13. Dlouhá zima prodražující správu a údržbu silnic a další infrastruktury
14. Odlehlost a špatná dopravní dostupnost velké části obcí
15. Nedostatečná každodenní, občanská přeshraniční spolupráce s Polskem (odehrává se jen v rovině velkých projektů a jednorázových akcí), lidé se setkávají na hřebenech, ale jinak je život oddělený, rovněž nedostatek a nízká kapacita hraničních přechodů
16. Fluktuace obyvatel v obcích s někdejší německým osídlením, přerušovaná tradice osídlení i podnikání
17. Velká, nárazová zátěž infrastruktury návštěvníky
18. Slabý místní patriotismus, neochota lidí kupovat místní výrobky a služby
19. Správa KRNP jako brzda ekonomického rozvoje nejen v I. a II. zóně NP, ale hlavně v intravilánech sídel, komplikace rozvojových aktivit, přípravy územních plánů apod., obtížné hledání kompromisů, slabá každodenní činnost směrem k obyvatelům a malým subjektům
20. Slabá péče Libereckého kraje o západní Krkonoše (tj. část spadající do Libereckého kraje)
21. Velká rozloha obcí a nepřístupný terén komplikující a prodražující správu území bez adekvátní kompenzace např. rozpočtovým určením daní
22. Nízký počet stálých obyvatel snižující příjmy obcí (náklady spojené s turisty a chalupáři obce nést musí, aniž by na to měly adekvátní příjmy)
23. Slabý význam železnic v dopravní obslužnosti i turistické dopravě, reálné vyřazení železnic ze systému regionální dopravy
24. Velký počet a rozloha brownfieldů a dalších ploch a objektů s nejasným využitím
25. Velký počet poničených, neudržovaných objektů (industriální objekty, sakrální památky apod.)
26. Industriální charakter měst a městeček, málo kvalitní veřejné zeleně
27. Nefungující systém pracovního trhu (hodně nezaměstnaných i volných pracovních míst)
28. Nedostatečná volnočasová nabídka pro mladé (obyvatele i návštěvníky)
29. Uvzněnuté kamiony v zimě způsobující dopravní kongesci a až několikadenní neprůjezdnost komunikací

2.2.2 CESTOVNÍ RUCH

30. Pokles návštěvnosti regionu v posledních letech bez adekvátní reakce na straně nabídky a marketingu
31. Pomalý nárůst kapacity a zejména kvality služeb v cestovním ruchu, přítomnost velkého počtu „zlatokopů“ uvažujících v intencích krátkodobého zisku a nabízejících nekvalitní služby za vysoké ceny
32. Vysoká náchylnost cestovního ruchu k propadům v době krizí a recesí, cestovní ruch jako zbytná aktivita
33. Vysoká cenová hladina odrazující domácí návštěvníky, nedostatek ubytovacích zařízení střední kategorie zejména v největších střediscích
34. Image drahé, snobské a přeplněné turistické destinace (i mezi cizinci), kde ceně neodpovídá kvalita (může se týkat několika středisek, ale v myslích turistů je vztažena k celému regionu)
35. Roztříštěnost marketingových aktivit (nejen) v oblasti cestovního ruchu, hlavní část propagace se odehrává na úrovni jednoho nebo několika podnikatelů, v lepším případě na úrovni jednoho střediska, chybí propagace regionu jako celku vč. polské části, nedostatečná distribuce informací mezi informačními středisky
36. Přehřátý rozvoj v 90. letech, jehož důsledkem je nadměrné množství živořících restaurací a penzionů a nekvalitní komerční služby
37. Horší dopravní dostupnost jako komparativní nevýhoda pro příjezdy návštěvníků ve srovnání s jinými českými horami (mj. Jizerské hory, Krušné hory, Beskydy)
38. Slabá vybavenost středisek jinými atrakcemi a službami než lyžařskými, nedostatečná doprovodná infrastruktura a služby cestovního ruchu, nedostatečné vybavení atrakcemi pro pobyt a zážitkovou turistiku mimo zimní sezónu nebo jako alternativa k lyžování v zimním období, špatné vybavení v zimní sezóně pro nelyžaře nebo začínající lyžaře
39. Slabá pozice cestovního ruchu v Podkrkonoší, které ve skutečnosti neparticipuje na rozvoji cestovního ruchu v Krkonoších
40. Nekvalitní, neodůvodněný, málo cílený a stereotypní marketing hlavně směrem k domácím návštěvníkům, slabá nabídka směrem k české střední třídě i propagace této nabídky
41. Neschopnost dohody mezi podnikateli a dalšími aktéry působícími v jedné lokalitě, roztříštěnost sil a silná konkurence mezi nimi oslabuje v konečném důsledku všechny
42. Dominance zimní sezóny, slabá letní sezóna, sedla na jaře a na podzim
43. Negativní důsledky cestovního ruchu v některých horských střediscích (sjezdovky a apartmány v místech, kde být nemají, přílišná komercializace, ztráta původní atraktivity, sezónní přelidněnost středisek, zahlcení auty) obtěžující místní obyvatele
44. Absence podrobných informací o návštěvnosti (struktura návštěvníků, jejich rozhodování o volbě destinace a požadavcích na strukturu a kvalitu služeb apod.)
45. Chybějící parametry a informovanost o kvalitě služeb (certifikace služeb a související marketing)
46. Složitá přístupnost některých atraktivit autem
47. Nízká kapacita sjezdovek (i ve srovnání s relativně velkou kapacitou lanovek) a běžeckých tratí
48. Velký počet provozovatelů lanovek, hotelů a další infrastruktury a služeb, kteří sídlí mimo region (např. v Praze) a nemají zájem o dlouhodobou prosperitu regionu
49. Silné zastoupení „rizikových“ forem cestovního ruchu z hlediska možných konfliktů s ochranou přírody a krajiny (cykloturistika, jízda na skútrech apod.)

2.3 HLAVNÍ PŘÍLEŽITOSTI

2.3.1 INFRASTRUKTURA, VYBAVENOST, LIDSKÉ ZDROJE A EKONOMIKA

1. Výstavba kapacitních silničních propojení (D11/R11/S3, R35) zlepšujících dostupnost regionu
2. Změny zvýhodňující místní dodavatele v rámci veřejných zakázek a aktivizující místní trh (vč. změn zákona o veřejných zakázkách a rozpočtového určení daní)
3. Zpoplatnění vstupu do vybraných částí národního parku (redukce zátěže některých lokalit, dekoncentrace cestovního ruchu, příjmy pro potřeby opatření na ochranu přírody a krajiny)
4. Změna rozpočtového určení daní zvýhodňující obce s velkou rozlohou a vysokým podílem přechodně žijících obyvatel, respektující místo provozovny podnikatelů při odvádění daní, příp. jiné obdobné opatření
5. Změna legislativy motivující malé obce ke slučování
6. Postupný nárůst prestiže technických oborů
7. Zkvalitnění podnikatelské samosprávy mj. v rámci hospodářských komor
8. Lokalizace technické vysoké školy nebo jejího detašovaného pracoviště
9. Spolupráce s Polskem, oboustranná kulturní inspirace a propojení místních trhů

2.3.2 CESTOVNÍ RUCH

10. Začínající iniciativy podnikatelů směrem ke sjednocení turistické nabídky (turistické karty apod.) vč. zapojení polské strany
11. Vzdávající obliba místních produktů mezi turisty (v případě Krkonoš např. místní industriální výroby, gastronomie apod.)
12. Příliv polských návštěvníků na základě dobré image českých hor v Polsku
13. Návrat německých turistů (nejen lyžařů, ale těch, kteří se vrací na místa svých předků, hledají místní tradice a produkty apod.)
14. Příliv turistů ze vzdálenějších oblastí (např. Rusko)
15. Příliv finančních prostředků ze SF EU na rozvoj cestovního ruchu alespoň v rámci přeshraniční spolupráce
16. Rozvoj odborné kvalifikace ve službách prostřednictvím nárůstu podpory z ESF
17. Propojení sjezdařských i běžeckých středisek mezi sebou, s Polskem a Jizerskými horami, odstranění závad na běžeckých tratích, vybudování nezbytných propojení pro sjezdaře
18. Rozvoj železnic jako formy turistické dopravy a atrakce
19. Získání dotací na větší záměry, které nemají v regionu konkurenci (např. akvapark)
20. Nárůst počtu potenciálních návštěvníků hledající menší, klidná střediska, dekoncentrace návštěvníků
21. Návrat domácích návštěvníků díky rostoucí oblibě dovolené v Česku
22. Nové marketingové kampaně CzechTourismu zaměřené na zážitkovou turistiku, příběhy, místní tradice a produkty

2.4 HLAVNÍ HROZBY

2.4.1 INFRASTRUKTURA, VYBAVENOST, LIDSKÉ ZDROJE A EKONOMIKA

1. Odchod velkých firem a investorů za lepšími podmínkami (tj. hlavně levnější pracovní silou)
2. Další recese v EU či eurozóně, příp. rozpad eurozóny či současné podoby EU, vedoucí k poklesu životní úrovně a kupní síly obyvatel i návštěvníků
1. Zánik služeb v malých obcích jako důsledek jejich vyliďňování a stárnutí
2. Zhoršující se image regionu v důsledku neúspěšných a nevyjasněných akcí a událostí typu pořádání MS v klasickém lyžování, vyhoření Petrovy boudy apod.
3. Odliv vzdělaných a kvalifikovaných lidí do větších center v okolí (Praha, Liberec, Pardubice, Hradec Králové)
4. Centralizace úřadů práce vedoucí ke snížení jejich přehledu o dění na trhu práce v jednotlivých obcích a proměnu na výplatní místo dávek, nikoli instituci realizující aktivní politiku zaměstnanosti
5. Slabá absorpční kapacita regionu v příštím programovacím období, zejména v oblasti „měkkých“ aktivit financovaných z ESF
6. Pokračující systém financování malých obcí, který je dlouhodobě neudržitelný
7. Lokální závislost na jediném odvětví (automobilový průmysl, cestovní ruch apod.), hrozba v případě jejich úpadku
8. (Další) narušení rázu středisek v důsledku megalomanské výstavby, necitlivé zásahy do přírody velkými infrastrukturními projekty
9. Velké infrastrukturní projekty v regionu stranou zájmu státu a krajů
10. Pokračující propad a zhoršení konkurenceschopnosti některých průmyslových odvětví v rámci Česka (zpracování dřeva, sklářství, textilní průmysl)
11. Tlak na těžbu břidlicového plynu
12. Přehnaně ochranný přístup krajských úřadů i Správy KRNPAP při ochraně zemědělského půdního fondu a při rozvoji podnikání a bydlení
13. Dlouhodobě nejasný a nepředvídatelný systém financování sociálních služeb, převaha projektového financování řady služeb
14. Nedostatek kapacit služeb sociální péče pro seniory vlivem stárnutí populace a stagnace kapacity služeb
15. Parciální, krátkodobé zájmy podnikatelů
16. Útlum železniční dopravy, který může zasáhnout místní dráhy (např. rokytnickou, žacléřskou)

2.4.2 CESTOVNÍ RUCH

17. Další úbytek zahraničních návštěvníků, zejména z Německa a Nizozemska
18. Pokles návštěvnosti v důsledku poklesu kupní síly obyvatel v případě dalších hospodářských výkyvů
19. Ztráta konkurenceschopnosti drobných penzionů a restaurací, koncentrace služeb do velkých turistických zařízení
20. Nárůst kvality, dostupnosti a kapacity konkurenčních turistických center (Slovensko, Bulharsko apod.)
21. Klimatické změny způsobující zkrácení zimní sezóny (méně mrazivých dní na výrobu sněhu) a nutnost dalších investic do technického vybavení středisek
22. Obecné snižování fyzické zdatnosti obyvatelstva a v důsledku toho zúžení okruhu potenciálních letních návštěvníků a vysokohorských turistů

23. Další rozmach apartmánového bydlení transformující cestovní ruch do chalupaření a snižující příjmy z cestovního ruchu
24. Pokračující nekoncepční, roztříštěná a/nebo stereotypní propagace regionu na úrovni státní, krajské a místní, slabá koordinace mez podnikateli a samosprávou
25. Pokračující dotační politika v oblasti podnikání v cestovním ruchu, která je nespravedlivá, netransparentní a deformuje tržní prostředí
26. Důraz na gigantické infrastrukturní projekty zhoršující ráz sídel a životní prostředí s reálně nízkým přínosem pro region
27. Neukázněnost návštěvníků zhoršující stav životního prostředí a devastujících krajinu

3 ČINNOST SAMOSPRÁVY A SPOLUPRÁCE MEZI AKTÉRY

Velká část oslovených aktérů je zapojena do některého z regionálních sdružení (např. MAS, Krkonoše SMO apod.) nebo do pracovních skupin či diskusních platforem (např. pracovní skupiny a sekce KRMAP). Z této skutečnosti vyplývá obecně vysoká míra spolupráce a propojení mezi jednotlivými aktéry, přičemž iniciátorem a mediátorem této spolupráce je především Krkonoše – SMO, případně Správa KRMAP. Řada organizací či pracovních skupin sdružuje i aktéry hájící často protichůdné zájmy, což je pozitivním předpokladem z hlediska plánování rozvoje regionu a možností dosažení elementární shody na rozvojové vizi regionu. Ze strany výrazné většiny respondentů kvalitativního šetření je míra a kvalita spolupráce mezi významnými aktéry v regionu hodnocena pozitivně. Z výpovědí byl znát převažující respekt i vůči aktérům hájícím opačné zájmy. Současně je patrné, že spolupráce a vzájemná informovat mezi subjekty v regionu se odehrává především na neformální bázi, tedy nikoli prostřednictvím systematické, formalizované činnosti. Tuto skutečnost je možné interpretovat spíše kladně, protože ukazuje mj. na vyšší míru sounáležitosti jednotlivých aktérů s územím a na dobrovolné zapojení do rozvojových aktivit, které se v něm odehrávají. Tuto tezi podporuje také zjištění, že vize regionu a rozvojové priority se v regionu příliš nemění v souvislosti s volebními obdobími a změnami ve vedení (zejména místních) samospráv a že je tedy „regionální politika“ časově kontinuální.

Na druhou stranu se mezi některými respondenty (zdá se, že hlavně mezi těmi, kteří zastávají názor chránit životní a sociokulturní prostředí regionu) objevila stanoviska kritizující krátkodobost velkých infrastrukturních a podnikatelských záměrů (především v oblasti cestovního ruchu, ale i v oblasti průmyslu či stavebnictví, výstavby dopravní infrastruktury), malý respekt těchto záměrů vůči specifickým regionu a dlouhodobé udržitelnosti jeho rozvoje a slabou míru patriotismu nositelů těchto záměrů. Někteří respondenti vidí správu KRMAP a vedení obcí jako příliš slabé hráče vůči komerčnímu tlaku a neziskové organizace jako nežádoucí zastávce „alternativních řešení“. Zmínění respondenti uvedli jako důležitý problém také neprůhlednost veřejných investic, propojení veřejné správy se stavebními firmami a preferenci velkých investic do infrastruktury namísto podpory drobných iniciativ. Uvedené skutečnosti představují hlavní „třecí plochu“ mezi zájmy různých skupin aktérů v Krkonoších.

Role KRMAP v regionálním rozvoji je většinou respondentů hodnocena víceméně kladně, tj. v duchu vysoké odborné způsobilosti pracovníků Správy KRMAP, schopnosti dobře hájit zájmy státu v oblasti ochrany přírody a krajiny a přitom nacházet kompromisy a konsensy. Správa KRMAP je v regionu významným, dlouhodobě etablovaným hráčem, který má mezi všemi ostatními subjekty v Krkonoších pravděpodobně nejdelsí kontinuální historii a „paměť“. Kvitována byla i „doplňková“ činnost Správy KRMAP (provoz muzeí, informační služby, EVVO). Mezi respondenty se nevyskytl nikdo, kdo by Správu KRMAP považoval za významnou či dokonce hlavní „brzdu ekonomického rozvoje“, což kontrastuje se zjištěními subjektivních názorů místních aktérů při obdobných průzkumech v jiných regionech s velkoplošnou ochranou přírody a krajiny. Pokud se již vyskytly výhrady k činnosti Správy KRMAP, netýkaly se spolupráce s „velkými hráči“ typu měst, obcí či firem, ale spíše občasných (dle těchto respondentů zbytečných) restrikcí vůči stavební a jiné činnosti aktérů menších (obyvatel či živnostníků). Výjimečně se vyskytla kritika obecného postoje orgánů ochrany přírody a krajiny v Česku (tedy nejen KRMAP), který je dle příslušných respondentů ve srovnání např. s obdobnými orgány ochrany přírody a krajiny v Německu či Rakousku tradičně zbytečně restriktivní a málo komunikativní. I tito respondenti však uváděli, že při vědomí zmíněných (podle nich) negativ nemají k činnosti Správy KRMAP z hlediska formálně-legislativního ani provozního významnějších výhrad a že případné spory se nesou v konstruktivní rovině. Jak je uvedeno výše, část respondentů považuje

činnost Správy KRMAP za vyhovující, ale její roli za příliš slabou na to, aby byla schopna přírodu a krajinu v území skutečně chránit.

Názor respondentů na činnost krajů je převážně pozitivní. Kladná hodnocení se týkají zvláště husté sítě občanské vybavenosti zajišťované kraji i obстойné dopravní obslužnosti veřejnou dopravou. Objevily se ale výpovědi, podle nichž jsou Krkonoše periferní částí obou krajů (Libereckého a Královéhradeckého) a jsou jimi proto opomíjené např. při prioritizaci investičních akcí (opravy silnic apod.). O něco častěji zazníval tento názor na adresu Libereckého kraje než na adresu kraje Královéhradeckého. Na druhou stranu je tato periferní poloha Krkonoš na hranici dvou krajů některými respondenty vnímána také jako pozitivum, protože každý z krajů se snaží udržovat vybavenost měst a obcí bez ohledu na to, že podobná zařízení existují jen o pár kilometrů dále na území sousedního kraje (tj. v Jilemnici v Libereckém a ve Vrchlaví v Královéhradeckém kraji). Někteří respondenti poukázali na měnící se krajské priority v závislosti na výsledcích voleb do krajských zastupitelstev.

Spolupráce mezi aktéry se odehrává ve dvou rovinách. V koncepční rovině představují hlavní platformy, na nichž se odehrává spolupráce mezi hlavními subjekty v regionu, Krkonoše – SMO a také KRMAP. Tato sdružení usilují o formování dlouhodobých cílů a vize regionu. Určitou nevýhodou je, že se jedná o subjekty veřejné správy (v prvním případě místní samosprávy, ve druhém případě státní správy), v jejichž struktuře nejsou a nemohou být zahrnuty podnikatelské subjekty. Jejich zapojení je tak převážně neformální na bázi zmíněných pracovních skupin apod. nebo na základě přípravy a realizace konkrétních projektových záměrů. Několik respondentů v této souvislosti uvedlo jako významný problém absenci organizace zastřešující veškeré aktéry regionálního rozvoje (nejen obce a města), tj. organizace typu regionální rozvojové agentury.

Úroveň projektových záměrů je druhou hlavní rovinou spolupráce mezi aktéry v Krkonoších. Většina těchto projektů má spíše nadmístní než regionální dopad a při jejich realizaci spolupracují subjekty pouze v rámci několika sousedících obcí. Tyto nadmístní projekty nejčastěji patří do oblastí vzdělávání, osvěty, sociálních služeb, kultury či realizace drobnějších infrastrukturních akcí. Projektů s celoregionálním dopadem sdružující obce, KRMAP, podnikatele či neziskové organizace je relativně málo a většina z nich se orientuje na oblast cestovního ruchu (mj. letní cyklobusy a menší část marketingových aktivit, např. rozbíhající se projekt krkonošské regionální turistické karty) nebo na nepřímé aktivity spojené např. s jednáním a lobbingem na národní úrovni (příprava a realizace velkých infrastrukturních záměrů). I projekty v oblasti cestovního ruchu jsou však podle názoru většiny oslovených respondentů z územního hlediska převážně parciální a zahrnují vždy jen několik málo sousedících obcí a lokalit. Překvapivě často se objevila také kritika slabé spolupráce jednak mezi jednotlivými neziskovými organizacemi, a jednak mezi podnikateli v oblasti výroby a zejména cestovního ruchu na lokální úrovni. V případě (ne)spolupráce podnikatelů zazníval názor, že „vnitřní“ konkurence mezi nimi je rozhodně silnější než zájem spolupracovat a zvyšovat vnější konkurenceschopnost regionu. V regionu jako celku dosud není příliš koordinován rozvoj místní ekonomiky, podnikání či trhu práce ve vazbě na školství, sociální oblast apod. Jednou z příčin je i rozdělení regionu mezi dva státy a v rámci Česka mezi dva samosprávné kraje.

Obeznamnost aktérů místního a regionálního rozvoje s rozvojovými záměry veřejných i privátních subjektů je v Krkonoších obecně vysoká, a to převážně díky neformálním kontaktům. V zásadě se ale mezi respondenty nevyskytl nikdo, kdo by považoval hlavní rozvojové záměry za nedostatečně komunikované vůči odborné i širší veřejnosti. Na druhou stranu se vyskytlo několik názorů ohledně slabě rozvinuté občanské společnosti, slabého zapojení místních obyvatel do místního a regionálního rozvoje a do komunitního života v obcích a v regionu, a to i z důvodu malé ochoty měst a obcí komunitní život a komunitní plánování rozvíjet.

4 BUDOUCÍ ROZVOJ REGIONU

Pro budoucí rozvoj regionu jsou podle respondentů klíčová tato témata a výzvy (zmíněny jsou bez uvedení pořadí pouze ta, která se objevovala častěji a která jsou vzájemně kompatibilní, a to včetně „přání“, která se nemusí jevit jako zcela reálná):

- zkvalitnění/zrychlení napojení regionu na páteřní dopravní trasy v Česku i Polsku (zásadní role D11/R11 a navazující polské dálnice S3 s napojením na „polsko-německou“ dálnici A4, přičemž regionu může dočasně pomoci i dostavba hraničního úseku a dálnice S3 na území Polska, která by východní Krkonoše napojila na polskou a německou dálniční síť),
- prosazení úprav a modernizace silnic 2. a 3. třídy tak, aby jejich kvalita nebyla „na chvostu“ mezi silnicemi v Libereckém, resp. Královéhradeckém kraji,
- vybudování úseků cyklistických stezek v podhůří s ohledem na zvýšení bezpečnosti cyklistů a využití tohoto druhu dopravy pro každodenní dojížděku,
- realizace obecně spíše menších infrastrukturních projektů a podpora menších firem, nikoli megalomanských akcí a velkých investic koncentrujících činnosti i související zátěž prostředí do jednoho místa a majících pochybnou ekonomickou návratnost,
- udržení vitality menších obcí prostřednictvím veřejných služeb (školství, pošta, drobné komerční služby) a pracovních příležitostí, obecná preference aktivit ve prospěch místních obyvatel před aktivitami pro návštěvníky (názor menší části respondentů, který je však užitečné zmínit),
- generování udržitelných pracovních příležitostí (mj. investoři smluvně a majetkově zavázání k udržení výroby, např. vlastněním nemovitostí, kde podnikají), opatření ve spolupráci s podnikatelskou samosprávou, udržení klíčových firem v regionu (důležitější než noví investoři),
- rozvoj/usnadnění drobného podnikání a služeb (drobné úlevy, dostupnost pozemků, „nekomplikování“ živnostenské činnosti, decentralizace aktivit) nejen ve smyslu hospodářské prosperity, ale i zajištění životaschopnosti menších venkovských obcí,
- zvýšení soběstačnosti regionu v oblasti výroby, služeb a energetiky, posilování významu místního trhu a prestiže místních produktů (i jako nástroje „udržení peněz“ v regionu a zachování pracovních příležitostí),
- revitalizace zanedbaných, nevyužívaných areálů (brownfields) na areály s ekonomicky smysluplnými, udržitelnými aktivitami (nejen výroba, ale i kultura, bydlení apod.),
- přizpůsobení tradičních výrobních odvětví v maximální možné míře moderní době (kvalifikovaná výroba specifických, nemasových produktů, využití někdejší výroby v cestovním ruchu),
- rozšíření a zkvalitnění nabídky v cestovním ruchu, který je jedním z „hnacích odvětví“ regionu a důležitým zdrojem pracovních příležitostí, rozvoj doplňkové infrastruktury a služeb jako alternativní turistické nabídky vůči dominantní pěší, cyklistické a lyžařské turistice, který by přiblížil nabídku Krkonoš konkurenčním destinacím, za nimiž dnes Krkonoše zaostávají, a současně návštěvnost prostorově rozptýlil i do Podkrkonoší a menších obcí (názor cca 2/3 oslovených respondentů bez ohledu na to, zda je cestovní ruch oborem jejich činnosti, nebo není),
- kvalitní marketing v cestovním ruchu po celou dobu před příjezdem návštěvníka i během jeho pobytu, zdůvodněné marketingové aktivity logicky cílené na konkrétní skupiny návštěvníků, sjednocení marketingových aktivit směrem k lepší „čitelnosti“ pro návštěvníky, důraz na českou a polskou klientelu (resp. obecně na klientelu z blízkých zdrojových oblastí, která si k regionu snáze vytvoří vztah a stane se pravidelnými návštěvníky),

- změna image regionu od „drahé, snobské destinace“ k destinaci přátelské, exkluzivní jedinečností svých přírodních a kulturních krás, s příznivým poměrem cena/kvalita a se vstřícným prostředím nejen v oblasti samotného cestovního ruchu (např. přístup Správy KRNP, policie, úřadů apod.), jejíž marketing se reprodukuje především předáváním osobních zkušeností mezi návštěvníky,
- dlouhodobě zdravé, nenarušené, čisté životní prostředí jako zdroj atraktivity regionu pro rezidenty i návštěvníky, dlouhodobá vyváženost ochrany životního prostředí a ekonomického rozvoje, úprava/rozšíření/výstavba průmyslových zón a turistické infrastruktury v souladu s územními plány obcí a plánem péče, který ekonomický rozvoj umožňuje (názory časté i mezi podnikateli),
- ochrana krajinného rázu (vč. architektonického), dlouhodobě udržitelná péče o krajinu (především ve smyslu lesnické a zemědělské činnosti),
- rozumné využívání dotačních příležitostí (dosažení shody v regionu nad prioritními projekty tak, aby si žádosti o dotace zbytečně nekonkurovaly), obecně však spíše spoléhání na vlastní finanční a lidské zdroje,
- rozšíření a zkvalitnění komunitního života v městech a obcích, zvýšení participace občanů a neziskového sektoru v místním a regionálním rozvoji,
- zlepšení prostupnosti česko-polské hranice (opravy silnic, umožnění průjezdu alespoň veřejné dopravě),
- zlepšení koordinace regionálního rozvoje (např. společné stanovování infrastrukturních i neinvestičních priorit) vč. zapojení subjektů mimo místní správu.

Je tedy zřejmé, že ústředními tématy budoucnosti Krkonoš jsou:

- regionální a neregionální dopravní infrastruktura,
- občanská vybavenost, pracovní příležitosti a zaměstnanost zvláště v menších obcích,
- tradiční výroba a místní produkty,
- diverzifikace nabídky v cestovním ruchu a marketing v cestovním ruchu,
- péče o životní prostředí a krajinu v širokém smyslu (i zemědělské krajiny, architektury atd.),
- komunitní život, občanská společnost a koordinace místního a regionálního rozvoje.

Hlavními rozpory a dilemata v pohledu respondentů na budoucnost regionu jsou:

- zřetelné přání decentralizace aktivit a realizace většího počtu menších projektů stimulujících rozvoj i v menších obcích a nenarušujících sociokulturní a životní prostředí, vs. převládající pocit nezbytnosti realizovat velké dopravní stavby (na druhou stranu v oblasti rozvoje výrobních odvětví, služeb nebo turistické nabídky je dle respondentů žádoucí decentralizace možná),
- decentralizace hospodářských aktivit a občanské vybavenosti a jejich role při udržení životaschopnosti venkovských obcí i za cenu snížení konkurenceschopnosti regionu vs. nezbytnost vnější konkurenceschopnosti regionu,
- preference cestovního ruchu a „péče“ o návštěvníky, která mezi respondenty převažuje, vs. preference vybavenosti obcí, zaměstnanosti a „péče“ o místní obyvatele, která je mezi respondenty v menšině (cestovní ruch může být sice důležitým, ale také nemístně „přeceňovaným“ odvětvím), též dilema rozvoje Krkonoš jako turistické destinace vs. regionu orientovaného na zpracovatelský průmysl,
- dilema hospodářského rozvoje a ochrany přírodního a sociokulturního prostředí, které se však ukazuje jako méně významné, než by bylo možné v podmínkách regionu s velkoplošnou ochranou velké části jeho území očekávat.

Budoucí financování rozvojových aktivit v Krkonoších spatřují oslovené subjekty hlavně v kombinaci vnitřních zdrojů krajů, měst a obcí se zdroji evropskými a soukromými. Příležitost vyplývající ze

zaměření příštího programovacího období kohezní politiky EU 2014-20 je vnímána spíše doplňkově, a to s ohledem na nízkou obeznámenost respondentů s budoucí podobou kohezní politiky a také s ohledem na pravděpodobné snížení objemu finančních prostředků a jejich tematickou koncentraci. Málo respondentů spatřuje potenciál v národních finančních zdrojích, s výjimkou investic do páteřní infrastruktury (zejména dopravní), kde respondenti naopak vidí roli státu jako klíčovou a nezastupitelnou.